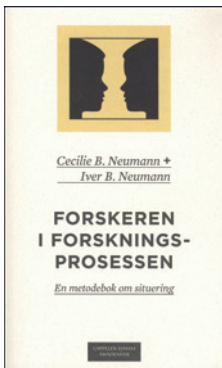

Å vite hvor man er

Cecilie B. Neumann, Iver B. Neumann
Forskeren i forskningsprosessen
 En metodebok om situering. 120 s.
 Oslo: Cappelen Damm, 2012.
 Pris NOK 249
 ISBN 978-82-02-36640-7

Refleksivitet handler om forskerens forutsetninger og tolkningsrammer. I den kvalitative metodetradisjonen er dette sentrale betingelser for vitenskapelighet. Situering – å være plassert i forhold til noe og noen – er en viktig refleksivitetsdimensjon.

Med bakgrunn fra helsefag og samfunnsvitenskap bruker forfatterne gestalttradisjonen som teoretisk utgangspunkt for situering. Gjenkjennelige eksempler illustrerer betydningen av feltsituering, selvbiografisk situering og tekstsituering når forskeren søker innsikt i den andres erfaringer og meninger. Gestaltteoretiske perspektiver og begreper kan bidra til at forskeren utvikler et aktivt forhold til situering av prosjektet i møte med deltakere og kontekst, i lys av forskerens egen bakgrunn og gjennom formidling av funn og tolkninger. Forfatterne peker på utfordringer som dette innebærer, og de anbefaler grep som kan brukes for å utvikle data av best mulig kvalitet. Det meste av teksten gir umiddelbar praktisk relevans, selv om presentasjonen av gestaltteoretiske begreper noen steder blir vel detaljert.

Forfatterne slutter seg til den vitenskapsteoretiske tradisjonen som problematiserer den «objektive» posisjonen, med støtte bl.a. i fenomenologiske og hermeneutiske teorier om erfaringer, sansning, tolkning og fordommer. I 1990-årene ble situeringsbegrepet mer eksplisitt presentert av pedagogene Lave & Wenger («situated learning») og feministen og vitenskapshistorikeren Haraway («situated knowing»). Det finnes mange veier til innsikt i situering i forskningssammenheng. Neumann & Neumann har valgt å prioritere gestalttradisjonen, som ellers er mer kjent fra terapeutisk praksis. Jeg synes dette er et interessant valg som er godt begrunnet.

På noen felter kunne jeg likevel ønsket meg en større grad av drøfting. For det første innebærer situering noe mer enn bare å gjøre seg kjent med og drøfte sine posisjoner. Situering er kanskje like mye et spørsmål om å ta aktive valg, der forskeren må være forberedt på å skifte posisjoner underveis for å styrke prosjektets validitet. For det andre er situering et begrep som ikke bare har betydning i kvalitative studier. Forskerens (legitime) innflytelse på forskningsprosessen er godt dokumentert også i kvantitative studier og laboratorieforskning, bl.a. av antropologene Latour & Woolgar. Jeg skulle ønske forfatterne også hadde adressert lesere innen den kvantitative metodetradisjonen eksplisitt.

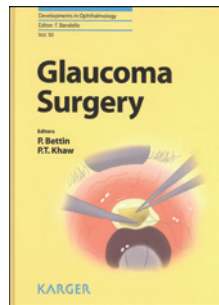
Boken til Neumann & Neumann er et viktig og originalt bidrag til metodelitteraturen i medisin og helsefag. Den er lettest, gir nyttig inspirasjon om viktige forhold og kan anbefales til forskere fra alle medisinske fagområder med interesse for hva forskningsprosessen betyr for kunnskapen som prosjektet skal utvikle.

Kirsti Malterud

Allmenmedisinsk forskningsenhet i Bergen
 Uni helse

Oppgitte interessekonflikter: Anmelder har selv skrevet metodebøker med beslektet innhold, men oppfatter ikke denne teksten å stå i noe konkurranseforhold til disse.

Oppdatert om glaukomkirurgi

Paolo Bettin, Peng Tee Khaw
Glaucoma surgery
 188 s, tab, ill. Basal: Karger, 2012.
 Pris CHF 198
 ISBN 978-3-8055-9937-5

Redaktørene håper at boken vil være nyttig og interessant for leger under utdanning i øyesykdommer, øyeleger og subspecialister som arbeider med glaukom. De påpeker i forordet at behovet for glaukomkirurgi falt like etter at det i 1990-årene ble introdusert en rekke nye og effektive trykksenkende øyedråper. De siste årene har midlertid interessen og behovet for kirurgisk glaukombehandling økt, noe som har bidratt til forbedring av eksisterende metoder og forsøk på å utvikle nye.

Foruten de to redaktørene har 31 andre forfattere fra ulike land bidratt. Hvert av de 14 kapitlene er utformet som en oversiktsartikkel og inneholder en rikholdig referanseliste. Kapitlene er faktisk også publisert separat som tidsskriftartikler. Selv om kapitlene er skrevet av ulike forfattere, som alle har sin stil og egen organisering av innholdet, er utvalget av emner godt, og boken føles helhetlig uten mange gjentakelser.

Innholdet kan deles i tre hoveddeler. De første kapitlene omhandler etablerte operasjonsteknikker, hovedsakelig trabekulektomi, dyp sklerektomi og ventilimplantasjon. Prosedyrene er grundig omtalt og følges av illustrasjoner i farger. Det er et eget kapittel om bruk av antimetabolitter i glaukomkirurgi og om postoperativ oppfølging. Et kapittel omhandler også problemer som øyedråper kan gi, spesielt irritasjon og inflammasjon av overflaten av øyet, og om hvordan dette kan påvirke resultatet av senere kirurgisk behandling. Denne første delen er den mest lesverdige. Men det er overraskende at en vanlig laserbehandling mot glaukom, lasertrabekuloplastikk, ikke er omtalt.

I den andre delen drøfter forfatterne nyere metoder og nytt utstyr. Enkelte av metodene har vært brukt i noen år, gradvis fått økt utbredelse og har sine tilhengere blant kirurgene. Andre metoder, f.eks. bruk av laserteknikker i filtrerende glaukomkirurgi, har ikke oppfylt forventningene som enkelte hadde. Denne delen er mer ujevn, iallfall fra et klinisk perspektiv. Mens forfatterne i noen kapitler beskriver hvordan metodene kan brukes best mulig, minner andre kapitler mer om en tidsskriftartikkel enn et kapittel i en lærebok. Forfatterne presenterer der en overflod av data og resultater fra studier som gjør at mulig klinisk nytte av metodene kommer i bakgrunnen.

Den siste delen er viet spesielt krevende kliniske former som trangvinkelglaukom, glaukom hos barn og refraktært glaukom. Ulike behandlingsoalternativer er bra beskrevet, men det er svært få illustrasjoner i denne delen.

Jeg anbefaler boken til alle som arbeider med glaukompasienter. Ikke bare er de vanlige operasjonsteknikkene godt omtalt og innholdet oppdatert, preoperative vurderinger og postoperativ oppfølging er også nøye beskrevet.

Jon Klokk Slettedal

Øyeavdelingen
 Oslo universitetssykehus, Ullevål